

Слободан Бобан Берић

БОЖАНСКА ЧЕСТИЦА

Прича о уметности српског сликара

Слободан Бобан Берић

БОЖАНСКА ЧЕСТИЦА

Прича о уметности српског сликара

Предговор

др Зоран Милошевић

мср Дајана Лазаревић

Ликовна обрада

Иван Јовановић

За издавача

др Миша Стојадиновић

Издавач

Институт за политичке студије

Београд

Штампа

Донат Граф

Београд

Тираж 70

ISBN 978-86-7419-374-7

Монографија је настала у сарадњи са ликовним уметником
Слободаном Берићем.

Слободан Бобан Берић

БОЖАНСКА ЧЕСТИЦА

Прича о уметности српског сликара

Институт за политичке студије
Београд, 2023.

Предговор

ЛЕКАР ЛЕЧИ ТЕЛО, А УМЕТНИК – ДУШУ

Нови дан.
Неписан.
Негужван.
Строго чист.
Као лист без жилица и без труна.
У углу је сунце – круна.
Да би био с преливима,
обојене да су шаре,
дајем оглас:
Јавите се!
Добро плаћам све сликаре!

Песма „Оглас” лекарке и песникиње Радмиле Шехић¹

Није неуобичајена појава да се лекари баве неком врстом уметности. Често се говори о лекарима-књижевницима, међу којима је најпознатији песник Јован Јовановић Змај. Познати су још и лекари-књижевници у српском народу: Лаза К. Лазаревић, Јован Стејић, Владан Ђорђевић. У Русији то су Михаил Афанасијевич Булгаков и Антон Павлович Чехов, у Британији – Артур Конан Дојл и многи други.

Савремени српски лекари-писци имају своје посебно удружење, симболично названо „Видар”², које се бави промоцијом, па чак и издаваштвом књига својих чланова. Оснивачи су препознали да међу лекарима има и талентованих и врло плодних песника и прозаика. Чини се да су се сви сложили у једној мисли: лекар лечи тело, а уметник – душу. А бити и лекар и уметник – то је посебна врста животног позива и пута.

Узмимо у обзир и то да Српско лекарско друштво има своју Секцију за уметност³. Очигледно постоји тенденција код лекара да се баве уметношћу и духом човека који је непропадљив, а не само његовим телесним, краткорочним делом.

¹ Р. Шехић је једна од оснивача и први председник Удружења лекара и писаца „Видар”. Ауторка 8 збирки песама за децу. Њена дела су превођена на енглески језик.

² Више о Удружењу „Видар”: <https://ulpvidar.com/> (9.6.2023.)

³ Секције Српског лекарског друштва: <https://sld.in.rs/sekcije/> (9.6.2023.)

Међутим, изгледа да су лекари-писци чешћи и заступљенији од лекара-сликара. Можда је најсветлији (по субјективној оцени аутора овог рада) пример чувене српске сликарке и прве жене ратног фотографа Надежде Петровић⁴, која је била болничарка у оба балканска рата, а потом и у Првом светском рату.

Збирка слика која се на наредним страницама нуди љубитељима уметности припада лекару и сликару Слободану Бобану Берићу, члану Српског лекарског друштва и можда једином лекару који има лиценцу за каменорезачки посао. Берић је рођен 12. јуна 1948. године у Богатићу. Специјалиста је интерне медицине, има приватну ординацију у Богатићу, у којој бесплатно пружа услуге пензионерима и сиромашнима. Сликањем се бави од 1968. године. Добитник је награде „Седми август” коју додељује Општина Богатић.

Како и малочас наведени лекари-уметници, и доктор Берић се труди да уметношћу лечи и негује душу, како своју, тако и других људи. А да се ради о великом човекољубу увек спремном да помогне – сведоче његови пацијенти и пријатељи.

Велики број Берићевих слика чине мачвански пејзажи, које осликава у свим годишњим добима. Чини се да га јесења златно-жута и зимска невестинска бела највише привлаче. На тим пејзажима су обавезно представљени резултати рада људских руку – саденути пластови сена и стогови сламе, обрађене њиве, покошене ливаде, али и конструкти, попут кућа, штала и помоћних објеката у домаћинству, мостова на Сави.

Берићева дела се могу поделити у две крупне категорије. Прва су слике са реалистичним представљама (попут горепоменутих пејзажа), а друга – слике са надреалистичним представама. Ове „надреалне” привлаче највише пажње, чине да се дубоко замислимо, а сваки детаљ, чак и најситнији и једва приметан на први поглед, носи конкретну скривену поруку.

Али да бисмо разумели слике са апстрактним или надреалним мотивима, прво морамо да схватимо одакле оне извиру и са којим циљем. Чести мотиви Берићевих слика су технолошка достигнућа, али не општа, већ она која омогућавају да се допре до неба и до небеских тела. Та тежња небу у ствари је потреба за духовношћу, потреба да се приближи Богу и објасни смисао људског постојања.

⁴ Више о животу и делу Надежде Петровић можете погледати: Надежда Петровић : сликарка, у три рата болничарка / Војислава Латковић. – Београд : Весмарк : Беокиња, 2006; Књига о Надежди / изабрали Драган Лакићевић, Мило Ломпар. – Београд : Српска књижевна задруга, 2020.

Колебљива и грешна људска душа у константној потрази за божанском светлошћу користи разне методе – молитвене, промишљајуће или филозофске, али и – технолошке.

Дозволићу себи да кажем следећу констатацију, као аутор ових редова. Бројни космодроми и свемирске станице у Берићевим делима су жеља да се напусте оквири овоземаљског и да се уплови у неки други, шири свет. Јер на овом свету „Све се мења, и камен”, варљиво је и крваво-црвено „Време садашње”, а ноћу се могу срести „Ђаволске игре”. Срећом, Берић види излаз, јер он је визионар као и сви уметници. У сталној потрази за „Божанском честицом”, он је спреман да се упусти у „Зидање Теслине куле”, док пије „Тајни напиток” – мотив лека који ће човеку дати снагу да издржи сва земаљска искушења на том небеском путу. Ту је и „Прво лансирање из Баира” (реално место, део Богатића) – са родне груде ће „Уклети сликар” напустити „Вавилонску кулу” и проклетство земаљске „Пролазности”.

Када бисмо могли целокупно животно стваралаштво Берића да поставимо у једну собу, могли бисмо да саставимо невероватно богату животну причу, у којој су земаљско и небеско – саставни део живота. Све то Берић разуме, мудро прихвата, сажима у себи и ставља на платно. Лекар у њему зна све тајне људског тела, а уметник – тајне људске душе, њене жеље и тежње.

У стваралаштву Берића се види уметничка зрелост. Потези четкице су пажљиво прорачунати и сигурни у своју идеју. Свака слика је мала прича, а све заједно – нераскидиво јединство, као што је и сам Берић ујединио у себи и лекара и уметника.

Ипак, вратићемо се накратко у реалистичне слике. Осим мачванских пејзажа на којима лежи сликарево око и којима поклања пажњу, још један крупан уметнички мотив опседа Берићево ствараштво. А то је љубав, и то – породична, пре свега. То се огледа у сликама: „Чекајући кћи Јелену”, „Милица моја”, „Дошао сам, ипак”, али и „Лепотица и хлеб”, такође. И ове слике, на својеврстан начин, кокетирају са надреалним мотивима и небеском ширином.

Како је Слободан Берић ученик Милића од Мачве, сматрам да би требало да изведемо кратку паралелу између њихових ликовних остварења. „Усамљени сликар” учитеља одговара „Уклетом сликару” ученика; „Уклети камен” учитеља одговара „Тесачима камена” ученика; мачвански пејзажи на граници надреалног код обојице, као и занимање за небо и недокучиви свемир. А како су код Милића

небом често летели трупци, код Берића то су летелице, налик на свемирске бродове и ракете.

Будући да је др Зоран Милошевић анализирао однос боја и значење појединачних симбола на сликама, ја ћу прећи на следећи сегмент незаобилазан у уметности. То је дискусија о „лудости” уметника. Берић је дефинише као проклетство, а та врста стваралачке „клетве” је врло присутна у свим врстама уметности. Међутим, има и уметника који другачије дефинишу своје стваралачке могућности називајући их „даром”. Било да је у питању дар или проклетство – и један и други долазе од Бога. Отуда то занимање за Божанску честицу и Небо, које је присутно и код Милића од Мачве и код Слободана Берића.

Психијатар Веселин Савић о Милићу Станковићу је забележио: „За Милића од Мачве сам одувек био сигуран да је луд, али генијално луд, и стога увек могу издати уверење да је чисти геније”. Овде доктор Савић Милићев „дар” назива „генијалним лудилом”. Додуше, Милић је био и врло ексцентричан човек, што се за Берића не може рећи.

Берић је тихи лекар и уметник, човек који је потпуно окренут својим мислима и идејама, својом потрагом за духовношћу. У основи његовог стваралаштва није жеља да се свет промени (он је већ сасвим довољно варијабилан по природи), већ жеља да тај свет пронађе свој прави пут. А медијатори су вазда били уметници, што се огледа и у Берићевом стваралаштву.

Љубитељима уметности препуштам даља тумачења, као и уживање у збирци слика која следи.

мср Дајана Лазаревић

ОДГОНЕТАЊЕ ПОРУКА СЛИКА СЛОБОДАНА БОБАНА БЕРИЋА

Ако посматрамо слике које су представљене у збирци „Божанска честица”, видећемо да је прво платно „Ђаволска игра” на коме је осликано село са црквом и крстастим отворима на забатима (како су се некада правиле у Мачви). Међутим, те куће наткрива апстрактна фигура (дрво) на којој се налазе чудна створења (личе на људе или „бивше људе”, а ту су и „Јерихонске трубе”, али не седам како је то у Библији, него две. Боје које су коришћење су топле, а све подсећа на праскзорје. Игре људи нема, али има игре времена. Другим речима, порука је да се време игра са нама.

Слика „Зидање куле Николе Тесле” је сликана хладним бојама (доминира плава), а у средишту је чудно насеље из кога се ка свемиру уздиже огроман телескоп. На врху насеља налази се човек који, изгледа, монтира сателитску антену, а на заравни (врху насеља) налазе се таљиге пуне грања. Изнад ка небеском своду, осликано је нешто попут свемирског брода у облику телескопа.

Шта је, дакле, аутор хтео да каже посматрачу. Да ли то да су таљиге у основи технолошког и научног напретка?

Платно „Време садашње” необично је због комбинација боја, али и апстрактне фигуре, која, с обзиром на то да се клатно налази испод круга (који представља спиралу – гутача времена) поручује да оно тече и да све на крају одлази у тачку „Н”. Боје које је аутор користио су топле (горњи део платна), а у доњем хладне. Све је смештено на сплав, што опет говори о пролазности и несигурности бића у времену. Иако је аутор платна нагласио промењивост (колебљивост – вода је управо такав елемент), боје које је користио у горњем делу слике, где се одлази после борбе са постојањем, указују на светлу будућност на другом свету.

Део слика Слободана Бобана Берића представља апстрактно приказан родни крај – Мачву, односно њене крајолике. Тако платно „Поглед из Мачве” усмерава пажњу на реку Дрину (осликану између Мачве и Семберије), али узводно, која се губи негде у подножју планина Гучево и Мајевице. Слика је безљудна, те нам се чини да порука није у насликаном, него одсутном, ненасликаном.

Пажњу привлачи и слика „Тесачи камена”. Ова необична слика представља мост који се протеже са обале ка острву, а на њему неколицина људи обрађује камен. Са десне стране моста плови

брод без људи, а са леве чамац са храном којим управља жена. И овом приликом аутор је користио комбиновано и хладне и топле боје. Заправо, ако боље „прочитамо” ово платно порука није само у осликаном, већ у контрасту боја топло-хладно, што као принцип аутор постојано користи.

Из филозофије знамо да је свет устројен уз уважавање принципа двојности: мушко-женско, топло-хладно, добро-зло, дан-ноћ... Међутим, пошто је тешко закључити на коју страну „вуче” аутор, онда је „тесање камена” заправо борба са временом и животом, а вода у подножју сведочи да је све нестабилно и да у неком тренутку може сав труд однети (у заборав или вечност).

Утисак да је горњи закључак „у игри” појачава и платно „Уклети сликар” (свако стваралаштво има фазу рађања у болу, када се аутор мучи да прикаже идеју или емоцију коју носи). Отуда и проклетство (мука) стваралаштва. На платну је је осликан уметник (сликар) на тамно-зеленој (потпуно непривлачној) подлози која је према мишљењу многих уметника – боја најодбојнија оку, а на хоризонту је све нарацасто (сунчано) – топло. На небеском своду види се необичан објекат на коме се налази бундева на коју су накачена четири клатна за откуцавање времена. Другим речима, ствараштво (проклетство) је такође подложно времену и ако аутор не искористи дату инспирацију све одлази у заборав.

Слика по којој је и монографија добила назив „Божанска честица” крајње је необична. Међутим, пре него што одгонетнемо поруку са платна да напоменемо да је метафора „Божанска честица” заправо Хигсов бозон, тј. Елементарна честица у стандарном обрасцу физике – честица која настаје при квантним ексцитацијама Хигсовог поља. На платну Берића „Божанска честица” насликана је апстрактна фигура која представља усмерену енергију, која као и „Божанска честица” има својство двојног понашања (у безваздушном простору се креће брзо), а у атмосфери успорава, што је, опет, приказано у комбинованим тоновима и нијансама различитих боја.

Овде ћемо застати и даље одгонетање порука слика Слободана Бобана Берића препустити посматрачима.

др Зоран Милошевић

БОЖАНСКА ЧЕСТИЦА



Баволска игра, 1969.



Зидање куле Николе Тесле, 2011.



Време садашње, 2013.



Поглед из Мачве.



Света Мати Ана, 2012.



Тесачи камена.



Све се мења, и камен, 2012.



Уклети сликар, 2010.



Све је у припреми, 2010.



Божанска честица, 2011.



Пролеће у Засавици.



Чекајући кћи Јелену, 2012.



Милица моја, 1981.



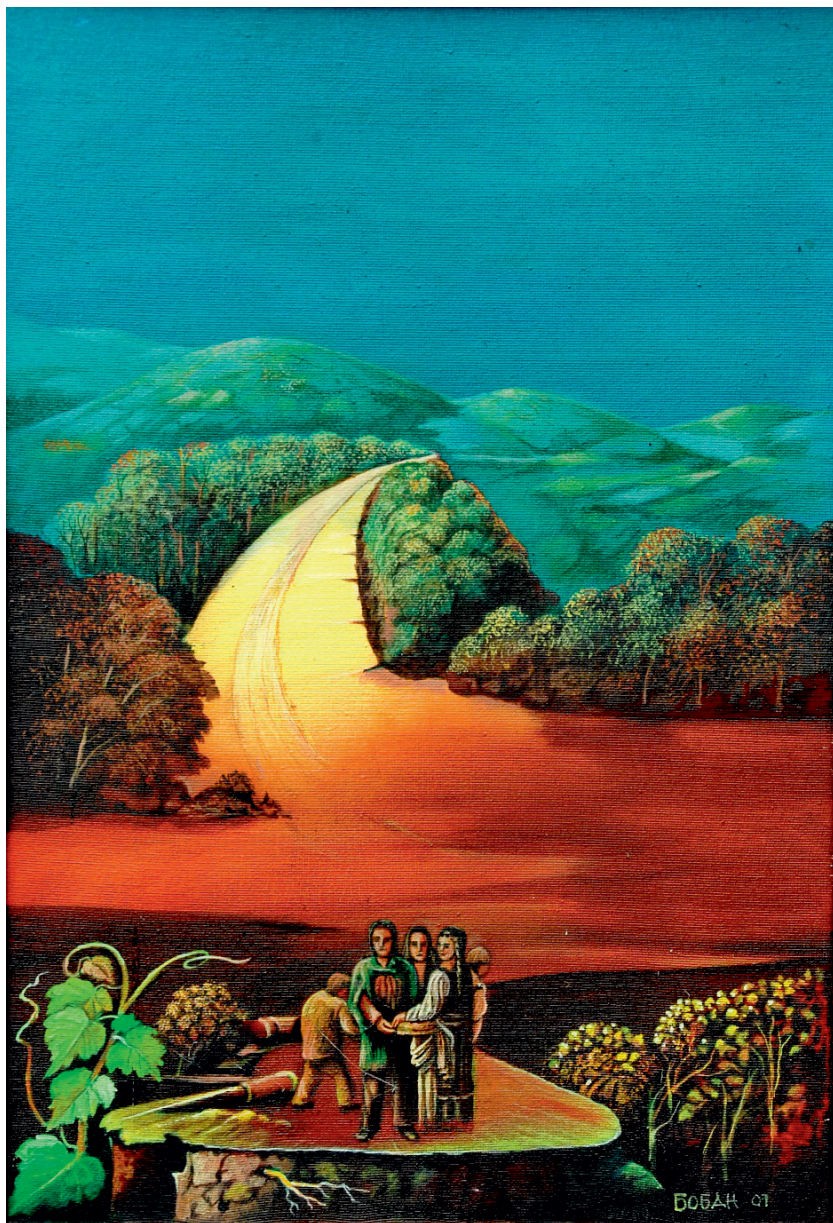
Растанак на Бадњи дан, 1998.



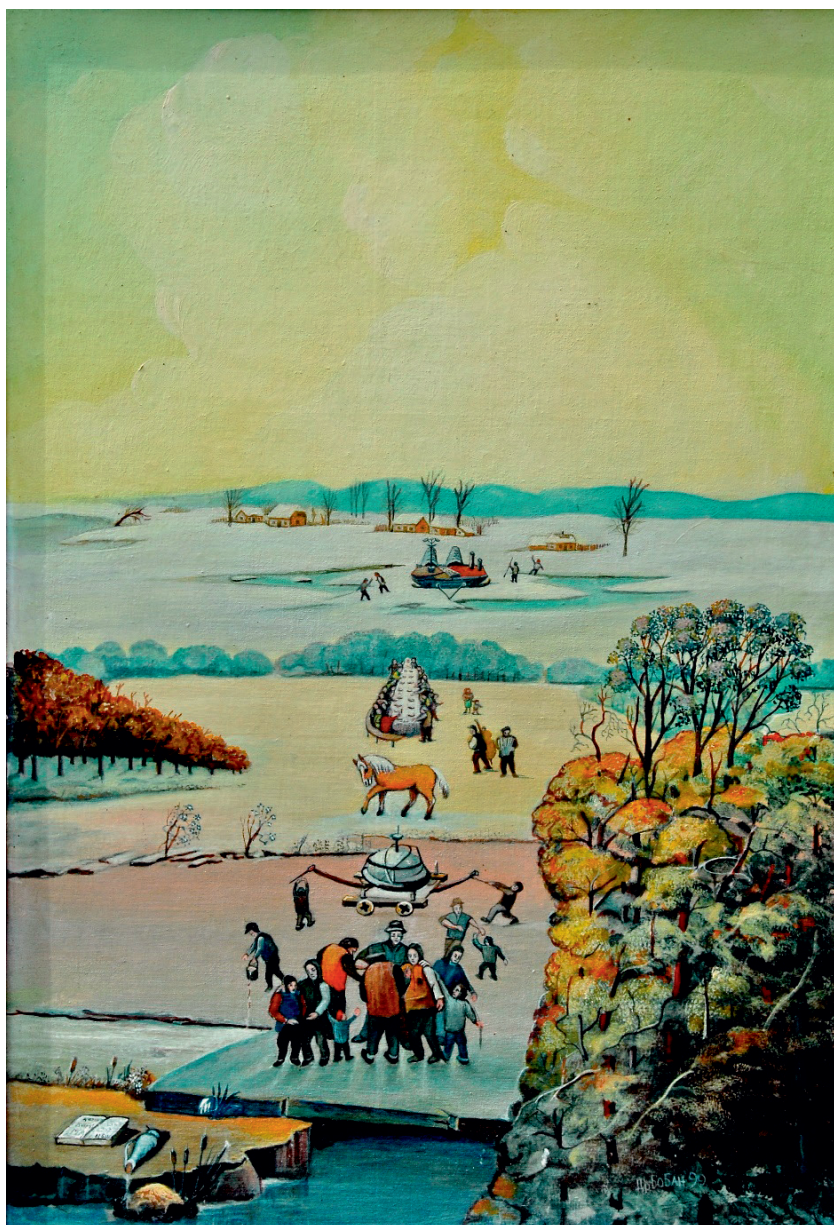
Беле Модранке кућа.



Тајни напитаk, 2012.



Пут у Човића поље, 2001.



Време варвара, 1999.



Зимски дан на дар, 2004.



Лепотица и хлеб.



Дар од природе, 2010.



Дан Јелене сто двадесет трећи, 1978.



Бобанов сан, 2013.



Дошао сам, ипак.



Дочек повратника, 2013.



Бурђевак, 1995.



Прво лансирање из Бауре.



Пролазност, 2010.



Реконструкција.



Сан Славков, Требиње, 2011.



Свети Георгије.



Летњи триптих.



Вавилонска кула.



Цакина колеба, 1977.



Јесен друга.



У Шабац по цицвариће, 1998.



Зима у Човића пољу.



Радећића Мара.



После свадбе.

БЕЛЕШКА О АУТОРУ

Слободан Д. Берић, познатији као Бобан Берић, је рођен 12. јуна 1948. године у Богатићу. Гимназију је завршио у Шапцу 1967. године, а Медицински факултет у Београду 1972. Сликарством се бави од 1968. године. Члан је Мачванске сликарске школе. Живи и ради у Богатићу.

Држао је самосталне изложбе у Богатићу, Шапцу, Београду, али и у Умагу, Бриселу и по Црној Гори.

Учествовао је у групним уметничким изложбама у Београду, Шапцу, Белотићу, Светозареву, Сремској Митровици, као и у Токију и Бриселу.



CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

75(497.11)”19/20”(084.12)

61:929 Берић С.

БЕРИЋ, Слободан, 1948-

Божанска честица : прича о уметности српског сликара / Слободан
Бобан Берић ; [предговор Зоран Милошевић, Дајана Лазаревић].

- Београд : Институт за политичке студије, 2023 (Београд : Донат Граф).

- 51 стр. : репродукције ; 25 cm

Уметникова слика. - Тираж 70. - Предговор: стр. 5-10.

- Белешка о аутору: стр. 51.

ISBN 978-86-7419-374-7

а) Берић, Слободан (1948-) - Слике - Албуми

COBISS.SR-ID 119815945